

Åtvidabergs
kommun

Riktlinjer för Individ- och familjeomsorg samt Öppenvård

Åtvidabergs kommun

Ärendenummer: SMN 2023/42, KS 2024/190 1.3.1

Antagen: Sociala myndighetsnämnden § 46 2024-04-18 Kommunstyrelsen § 102, 2024-08-21

Reviderad:-

Dokumentansvarig förvaltning: Vård-och omsorgsförvaltningen

öppenvårdDokumentet gäller för: Vård-och omsorgsförvaltningen

Dokumentet gäller till och med: Tills vidare

Innehåll

Inledning.....	4
Utgångspunkter för myndighetsutövning och öppenvård.....	5
Barn och ungdomar.....	7
Aktualisera.....	7
Utredda.....	8
Besluta.....	10
Utforma uppdrag.....	11
Följa upp.....	12
Samverkan.....	12
Sekretess.....	12
Placering utanför det egna hemmet.....	14
Resurssamordnare.....	14
Placering i individens egna nätverk.....	14
Placering i kommunens egna familjehem.....	15
Placering i extern regi.....	15
Egenavgift.....	15
Jourhem.....	15
Kontaktfamilj.....	16
Kontaktperson.....	16
Familjerätt.....	16
Vuxna.....	17
Grupper med olika behov.....	17
Förebyggande arbete.....	18
Aktualisera.....	18
Utredda.....	20
Besluta.....	20
Utforma uppdrag.....	21
Följa upp.....	22
Samverkan.....	22
Öppenvården.....	23
Ta emot uppdrag.....	24
Planera.....	24
Genomföra.....	24
Följa upp.....	27
Förändra/Avsluta.....	27

Begreppsdefinition	
<i>Individ -</i>	Individ används som ett samlat begrepp för alla som söker eller får insatser från socialtjänsten
<i>Nätverk -</i>	Nätverk är en term som används för att beskriva personer som har en relation till individen och som kan vara involverade i individens liv och välbefinnande. Nätverk kan vara familjemedlemmar, släktingar, vänner eller andra personer som individen har en nära anknytning till och som spelar en viktig roll i individens liv.
<i>Socialt arbete -</i>	Socialtjänsten utför socialt arbete genom att hjälpa och stödja individer som möter olika utmaningar och svårigheter i sina liv och kan innefatta olika typer av insatser som ska förbättra individens livssituation och främja positiva förändringar.
<i>Myndighetsutövning -</i>	Myndighetsutövning inkluderar alla fall då en myndighet bestämmer över en individ. Inom socialtjänsten sker myndighetsutövning när socialsekreterare fattar beslut om bistånd.
<i>Bistånd -</i>	Bistånd är en form av hjälp som individ kan ha rätt till om man själv inte kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt.
<i>Insatser -</i>	Insats är ett utformat stöd, anpassat efter individens behov och kan exempelvis vara kontaktperson, placering i familjehem, stöd- och rådgivningssamtal.
<i>Utförare -</i>	Den verksamhet som utför insatsen.
<i>Kommunal regi -</i>	Verksamhet som bedrivs och ägs av kommunen.
<i>Extern regi -</i>	Verksamhet som kommunen köper in i form av tjänster från privata företag, leverantörer eller andra organisationer.

Inledning

Dessa riktlinjer omfattar kommunens sociala arbete enligt socialtjänstlagen (SoL) och innehåller stöd och insatser till barn, ungdomar, vuxna och familjer. Det sociala arbetet är ett brett ansvarsområde och innebär att främja individers välbefinnande och självständighet samt stödja och hjälpa individer i olika sociala situationer. I Åtvidabergs kommun är det enheten för Individ och familjeomsorgen som ska verka för att barn och ungdomar får växa upp under trygga förhållanden och ger stöd till vuxna så att de får den hjälp som de behöver.

Individ- och familjeomsorgen innehåller flera olika delar av myndighetsutövningen och utreder bland annat rätten till bistånd och insatser i form av familjehem, kontaktperson, hem för vård eller boende (HVB), kontaktfamilj, stödperson, familjebehandling, adoption, faderskap, vårdnadstvist, umgänge, urinprov, körkortsyttande, skyddat boende, boende, akutboende, utslussboende och stödboende.

Insatser enligt SoL är frivilliga och beviljas utifrån ansökan och samtycke från individen. När det gäller lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) så kompletterar de SoL när den som ska vårdas inte frivilligt medverkar till behandling och vården bedöms som nödvändig.

I Åtvidabergs kommun ska myndighetsutövningen vara effektiv och rättssäker med individens delaktighet i fokus. Syftet med riktlinjerna är att ange lokala förtydliganden avseende tillämpning, metoder och bedömningsgrunder. Riktlinjerna reglerar inte handläggning av myndighetsspecifika ärenden. Vid stöd och tolkning av lagar, föreskrifter och förordningar hänvisas till Socialstyrelsens handböcker som innehåller fakta, kunskapsunderlag och kommentarer som stöd till rättstillämpningen. Det åligger socialsekreterare att hålla sig uppdaterad om aktuell författning inom sitt verksamhetsområde.

Vid beslut om insats måste en sammanvägning göras av olika omständigheter, såsom individens behov och önskemål, den önskade insatsens lämplighet och kostnaderna för den önskade insatsen i jämförelse med andra insatser. Riktlinjerna kan dock aldrig ersätta den individuella prövningen och begränsa individens rättigheter enligt gällande lagstiftning. Ytterst är det alltid individens behov av stöd och hjälp som är avgörande vid beslut om insats och om särskilda skäl föreligger kan det motivera att göra avsteg från riktlinjerna.

Riktlinjerna omfattar även öppenvården som är en del av socialtjänstens verksamhet och utför biståndsbedömda insatser utifrån myndighetsutövningen och arbetar med förebyggande insatser. Öppenvården innehåller flera olika delar av utförarverksamheten och arbetar med stöd och behandlingsinsatser för att motivera och upprätthålla en fungerande vardag för individen. Öppenvården erbjuder även frivilliga sociala tjänster i form av stöd- eller rådgivningssamtal, så kallade serviceinsatser, och kräver därmed inte ett biståndsbedömt beslut.

I Åtvidabergs kommun ska utförarverksamheten bedriva insatserna med god kvalitet och med individens delaktighet i fokus. Syftet med riktlinjerna är att ange lokala förtydliganden avseende metoder som ska utgå från forskning och beprövad erfarenhet där förebyggande insatser är i fokus. Öppenvården ska i första hand arbeta för att insatsen verkställs i Åtvidabergs kommun, så kallade hemmaplanslösningar, och ska ske i samverkan både internt inom kommunens förvaltningar och externt med andra myndigheter eller huvudmän.

Utgångspunkter för myndighetsutövning och öppenvård

Förhållningssätt

Förhållningssättet ska kännetecknas av att den är opartisk och motverkar diskriminering samt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Individen ska bli bemött med respekt och kunna delta utifrån sina förutsättningar samt få tillräcklig information för att kunna ta till vara sina rättigheter.

Det sociala arbetet ska främja ekonomisk och social trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor samt individens aktiva deltagande i samhällslivet.

Individens egenansvar

Socialtjänsten tar hänsyn till individens självbestämmande och förmåga att ta ansvar för sitt eget liv och sina beslut. Det innebär att individen har ett ansvar att själv eller med hjälp av sitt nätverk undersöka vilka möjligheter som finns att tillgå för att få sina behov tillgodosedda. Det kan exempelvis vara att ta kontakt med annan myndighet eller instans för att söka stöd och hjälp. Socialtjänstens uppgift är att förstärka och komplettera individens egna resurser och erbjuda stöd och hjälp så att individen uppnår skälig levnadsnivå.

Barnets behov i centrum - BBIC

BBIC är ett handläggnings- och dokumentationssystem och innehåller en struktur för handläggning, genomförande och uppföljning av myndighetsutövningen. Syftet är att stärka barns delaktighet och inflytande, förbättra samarbetet med barnet och nätverket och bidra till ökad kvalitet och rättssäkerhet.

Utgångspunkten i BBIC är sju grundprinciper som ska ligga till grund för det sociala arbetet med barn och ungdomar. Arbetet med BBIC ska:

- utgå från barnets rättigheter
- låta barnets bästa vara avgörande
- sträva efter likvärdiga möjligheter för varje barn
- göra barnet, familjen och nätverket delaktiga
- ske i samverkan med andra professioner och verksamheter
- motverka svårigheter och förstärka resurser
- ha ett helhetsperspektiv på barnet och dess situation

Barnrättsperspektiv

När en insats rör ett barn ska barnet få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter. Barnets åsikter ska anses ha betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Vad som är barnets bästa får bedömas i varje enskild situation och för det individuella barnet, och barn med funktionsnedsättning med särskilda behov ska beaktas.

Principen om barnets bästa måste ses som ett tillvägagångssätt i varje beslutsprocess där barn är berörda. Varje beslut som rör ett eller flera barn ska innehålla en motivering där det bland annat bör framgå vilka aspekter som ansetts vara relevanta i bedömningen av barnets bästa. Om insatsen till exempel rör en vuxen men det finns barn i hemmet, så ska det beaktas hur barnet påverkas av insatsen och ett ställningstagande utifrån barnperspektivet ska dokumenteras.

Utredning

Utredning och handläggning av ärenden ska utföras snabbt och effektivt utan att göra avkall på rättssäkerheten. Utredningar avseende barn och ungdomar ska genomföras skyndsamt och inte mer omfattande än vad som krävs utifrån omständigheterna i ärendet. I samband med utredning görs en planering där barnet eller ungdomen ska vara delaktig och dokumenteras i en utredningsplan. Enligt socialtjänstlagen ska utredningen vara slutförd senast inom fyra månader. Finns det särskilda skäl för förlängd utredningstid, ska ansökan om förlängd utredningstid anmälas av socialsekreterare till Sociala myndighetsnämnden som fattar beslut i frågan.

Utredningar avseende vuxna ska också utföras snabbt och effektivt samt slutföras skyndsamt. Det finns ingen tydlig tidsgräns enligt socialtjänstlagen men förhållningssättet till begreppet *skyndsamt* är detsamma som för barn och ungdomar och ger en vägledning, vilket innebär att utredningar avseende vuxna bör vara slutförda senast inom fyra månader. Dröjsmål kan emellertid uppstå i de fall utlåtande från annan myndighet eller instans inväntas som är avgörande för bedömning och beslut. Vid dessa fall ska detta tydligt dokumenteras.

Dokumentation

Dokumentationsskyldigheten är en grundläggande del av socialtjänstens arbete och är avgörande för en rättssäker, effektiv och kvalitativ handläggning av sociala ärenden. Socialtjänstens dokumentationsskyldighet innebär att socialtjänsten är skyldig att dokumentera de ärenden och insatser som hanteras. Det innebär att all information som är viktig för bedömning, beslut, åtgärder, genomförande och uppföljning av ett ärende ska dokumenteras löpande i förvaltningens verksamhetssystem. Dokumentation ska vara en integrerad del i det dagliga sociala arbetet och ska ske snarast möjligt. Varje enskild socialsekreterare har ett ansvar för innehållet i den dokumentation som görs för individen så att den överensstämmer med de lagar och förordningar som gäller.

Individen har rätt att få insyn i den dokumentation som finns om dem inom socialtjänsten. Dokumentationen ska vara strukturerad så att den är lätt att överblicka och förstå för de som har rätt att ta del av den.

Delaktighet

Individens rätt till delaktighet innebär att utredning och insatser ska genomföras tillsammans med individen och att stor vikt ska läggas vid individens inflytande och självbestämmande. Rätten till delaktighet medför också att individen har rätt att få ta del av dokumentation under ärendets gång samt att få antecknat om individen anser att någon uppgift är felaktig.

Genomförandeplan

Syftet med en genomförandeplan är att skapa en tydlig struktur för genomförande och uppföljning av en beslutad insats. Genomförandeplanen tydliggör både för individen och utföraren som utför insatsen, vad som ska göras, vem som ska göra vad, när och hur. Individen är delaktig i upprättandet av sin genomförandeplan, som beskriver mål och delmål och hur insatsen ska utföras för att nå målen.

Uppföljning

Uppföljning av individens behov, resurser och mål samt utvärdering av resultat sker regelbundet och görs av både ansvarig socialsekreterare och utförare av insatsen. Uppföljning sker regelbundet, senast efter sex månader, och utgår från individens behov, typ av insats och insatsens omfattning. Det ska finnas beredskap för att skyndsamt kunna göra förändringar utifrån individens behov.

Samordnad individuell plan - SIP

SIP är ett verktyg och en metod som används inom socialt arbete för att samordna och planera insatser för individer med komplexa behov. SIP upprättas tillsammans med individen kring insatser från både socialtjänst, skola, region och eventuellt andra professioner som behöver samordnas. Syftet med en SIP är att identifiera vilka behov individen har och vilken instans som ansvarar för att se till att individens behov tillgodoses.

Kvalitetsledningssystem

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete, ställer krav på att det finns ett ledningssystem som säkerställer att verksamheten bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete.

Förvaltningens ledningssystem ska säkerställa att myndighetsutövningen och öppenvården bedrivs enligt de lagar och föreskrifter som gäller för respektive verksamhetsområde. I ledningssystemet finns processer och rutiner för hur socialtjänstens områden ska bedrivas i Åtvidabergs kommun och ska ge medarbetare stöd och vägledning i det dagliga arbetet.

Barn och ungdomar

Socialtjänsten ska verka för att barn och ungdomar växer upp under trygga och goda förhållanden och utgör ett komplement och stöd till vårdnadshavare i omvårdnad och fostran. Socialtjänstens uppgift är att bistå med råd, stöd och behandling/vård med barnets bästa i centrum. Socialtjänsten arbetar i första hand med frivilliga insatser i samråd med barnet/ungdomen och vårdnadshavarna men ansvarar även för att utreda behov av insatser som kan ges utan samtycke genom lagen om vård av unga (LVU).

Inom individ- och familjeomsorgen arbetar socialsekreterare som utreder behov av insatser och stöd till barn och ungdomar upp till 20 år samt deras familjer.

Aktualisera

Ett ärende som rör ett barn eller en ungdom kan aktualiseras genom:

- en ansökan om bistånd
- en anmälan
- att socialtjänsten får information om barnet eller ungdomen på annat sätt till exempel att en annan myndighet begär ett yttrande eller att polisen översänder en underrättelse.

I Åtvidabergs kommun är det mottagningen som är den första kontakten för att ta emot ett ärende som avser barn och ungdomar. Ett nytt ärende ska alltid dokumenteras och innehålla följande uppgifter:

- vad saken gäller
- vem eller vilka som uppgifterna avser
- vem som har lämnat uppgifterna såvida de inte har lämnats anonymt
- när och hur uppgifterna har lämnats till socialtjänsten
- namn och befattning eller titel på den som har tagit emot uppgifterna

Mottagningen ska kontrollera med uppgiftslämnaren att inlämnade uppgifter har uppfattats korrekt för att undvika missförstånd, detta ska också dokumenteras.

Skyddsbedömning

När en orosanmälan kommer in till socialtjänsten ska en skyddsbedömning göras av om barnet/ungdomen är i behov av omedelbart skydd. Skyddsbedömningen ska göras samma dag som orosanmälan kommer in, eller senast nästa dag om anmälan kom in sent på dagen dvs under jourtid. Har socialtjänsten en pågående utredning kring barnet/ungdomen och en orosanmälan kommer in, ska ändå en omedelbar skyddsbedömning genomföras. En skyddsbedömning ska dokumenteras.

Vid misstanke om att ett barn/ungdom har utsatts för våld eller övergrepp i hemmet eller när ett barn/ungdom har bevittnat våld eller andra övergrepp mot en närstående, ska handläggning utgå från de riktlinjer och stöddokument som är framtagna av Barnahus i Linköping.

Barnahus i Linköping är en samverkan mellan nio kommuner i Östergötland, Region Östergötland, Polis, Åklagarkammaren samt Rättsmedicinalverket. Barnahus i Linköping samordnar arbetet när ett barn/ungdom misstänks ha varit utsatta för våld eller sexuella övergrepp.

Förhandsbedömning

När en anmälan har kommit in till socialtjänsten ska ett beslut fattas inom fjorton dagar, om att inleda eller inte inleda utredning. Beslut om att inleda eller inte inleda utredning behöver dock inte fattas om det redan pågår en utredning om barnet/ungdomen som anmälan avser. Däremot ska en skyddsbedömning göras om barnet/ungdomen är i behov av omedelbart skydd när anmälan kommer in.

Det är allvaret i situationen som avgör hur snabbt socialtjänsten behöver göra en förhandsbedömning och fatta beslutet om att inleda eller inte inleda utredning. Om en förhandsbedömning drar ut på tiden mer än nödvändigt kan det få allvarliga konsekvenser för det enskilda barnet/ungdomen som kan vara i behov av skydd och stöd.

Om det finns synnerliga skäl kan tidsfristen för förhandsbedömningen förlängas. Ett exempel på synnerliga skäl kan vara när socialtjänsten behöver synkronisera utredningsarbetet med polisens förhör med en ung lagöverträdare. Det kan också handla om att socialtjänsten trots ansträngningar inte får kontakt med ett barns/ungdoms familj. Möjligheten att förlänga tidsgränsen ska tolkas restriktivt och eventuell förlängning av tidsgränsen ska alltid beslutas av Sociala myndighetsnämnden.

Ensamkommande barn

Barn som vid ankomsten till Sverige är skilda från sina föräldrar eller någon annan vuxen som anses ha trätt i föräldrarnas ställe, benämns ensamkommande barn. Ensamkommande barns behov ska utredas utifrån samma regler som gäller för utredningar av andra barn som kan behöva socialtjänstinsatser. En god man ska förordnas så snart det är möjligt och kan ansökas både av socialtjänsten och Migrationsverket hos Överförmyndaren som ska förordna en god man som har att i vårdnadshavares och förmyndares ställe ansvara för barnets personliga förhållanden och sköta barnets angelägenheter.

När ett ensamkommande barn fyller 18 år eller registreras som 18 år övergår ansvaret från kommunen till Migrationsverket.

Utreda

Socialtjänsten ska utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan, anmälan eller på annat sätt har kommit till socialtjänstens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd.

Socialtjänstens möjlighet att inleda en utredning skiljer sig åt beroende på om det gäller ett barn eller en ung individ, det vill säga en individ som fyllt 18 men inte 21 år. När det gäller barn som kan vara i behov av skydd eller stöd har socialtjänsten ett långtgående utredningsansvar och kan inleda och genomföra en utredning oberoende av vårdnadshavarens eller barnets inställning.

När det gäller en ung individ kan socialtjänsten i regel inte inleda någon utredning eller vidta några åtgärder om individen inte vill ha någon hjälp. Det finns dock situationer när socialtjänsten måste agera oberoende av om individen samtycker eller inte. Så är fallet om individen behöver vårdas enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) eller lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM).

Utredningsplan

Vid varje utredning ska det upprättas en utredningsplan när utredning är inledd. Utredningsplanen är ett arbetsmaterial som utgår från ansökan/anmälan och som vid behov ska revideras under utredningens gång. Planen ska beskriva hur utredningen är tänkt att genomföras och syftar till att göra familjen delaktig och ge utredningsarbetet en struktur. Den ska upprättas tillsammans med barnet/ungdomen och vårdnadshavare, och de bör få lämna synpunkter på vilka personer som ska kontaktas under utredningen. Utredningen ska enligt planen vara möjlig att genomföra inom lagstadgad tidsgräns. Om det inte är möjligt att göra en plan ska orsaken motiveras och dokumenteras. I utredningsplanen ska följande dokumenteras:

- vad som ska utredas/klargöras i utredningen
- vilken information som ska inhämtas, hur och var den ska hämtas in
- vilka som ska medverka i utredningen och i vilka konstellationer de ska träffas
- samtal med barnet/ungdomen, hur och med vem det ska genomföras med
- vilka sakkunniga/referenspersoner som kommer att användas
- observation av barnet/ungdomen
- om någon särskild metod kommer att användas
- en tidsplan för arbetet.

Vårdplan

En vårdplan ska alltid upprättas för barnet/ungdomen som placeras utanför det egna hemmet, det vill säga hem för vård eller boende (HVB), ett stödboende eller i ett familjehem. Vårdplanen bygger på de centrala behov som beskrivits i beslutsunderlaget och är ett fristående dokument. I vårdplanen ska det framgå tydliga och uppföljningsbara mål som ligger till grund för vården. Målen ska peka på den önskade förändringen för barnet/ungdomen. Vårdplanen ska även beskriva de åtgärder och insatser som andra huvudmän har ansvar för. Därtill upprättas en genomförandeplan som ska utgå från vårdplanen.

Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)

Socialtjänstens verksamhet bygger på frivillighet och självbestämmande. Utgångspunkten för det sociala arbetet är att socialtjänsten i första hand ska ge insatser i samförstånd med barnet (om barnet fyllt 15 år), ungdomen eller vårdnadshavaren. Först när socialtjänsten kan konstatera att det inte är möjligt att ge den vård som barnet/ungdomen behöver med samtycke, får vård eller insatser ges med stöd av LVU istället för SoL.

LVU innebär att barnet/ungdomen omhändertas och placeras i ett familjehem eller på en institution som kallas hem för vård eller boende (HVB).

För att LVU ska vara tillämplig måste samtliga tre förutsättningar vara uppfyllda:

- Det ska föreligga ett missförhållande som har anknytning till barnets/ungdomens hemmiljö och/eller barnets/ungdomens eget beteende.
- Missförhållandet ska medföra att det finns en påtaglig risk för att barnets/ungdomens hälsa eller utveckling skadas.
- Behövlig vård kan inte ges på frivillig väg.

I Åtvidabergs kommun är utgångspunkten att vården eller insatsen i förstahand ska ges inom individens nätverk eller i kommunens egna familjehem, men hänsyn ska tas till barnets/ungdomens individuella behov.

Omedelbart omhändertagande

I vissa situationer måste socialtjänsten ingripa omedelbart och då ska Sociala myndighetsnämnden fatta beslut om omedelbart omhändertagande. För att ett omedelbart omhändertagande ska få ske måste det vara sannolikt att barnet/ungdomen behöver vård enligt LVU och att nämnden bedömer att beslutet inte kan avvaktas. Socialtjänsten har i vissa fall möjlighet att få biträde av polismyndigheten för att genomföra beslut.

Beslut om omedelbart omhändertagande ska underställas Förvaltningsrätten inom en vecka från den dag då beslutet fattades. Om beslutet inte inkommer inom en vecka så upphör omhändertagandet. Om Förvaltningsrätten fastställer beslutet om omedelbart omhändertagande, ska Sociala myndighetsnämnden inom fyra veckor från den dag då omhändertagandet verkställdes, ansöka hos Förvaltningsrätten om att barnet/ungdomen ska beredas vård med stöd av LVU. Om det inte längre finns skäl för ett omhändertagande, ska Sociala myndighetsnämnden besluta att omhändertagandet genast ska upphöra.

Nätverksmöten

Nätverksmöten ska vara ett arbetssätt som används för att säkerställa vilket stöd barnet/ungdomen kan få genom sitt eget nätverk. Ett nätverksmöte är ett möte som socialtjänsten samordnar och bjuder in betydelsefulla personer till utifrån barnets/ungdomens önskemål.

Grunden med ett nätverksmöte är att barnet/ungdomen tillsammans med andra viktiga personer i sitt nätverk träffas och lyssnar på varandra. Ett nätverksmöte är generellt sett inte ett beslutsfattande möte utan ska ses som ett forum där alla viktiga inblandade för barnet/ungdomen träffas och diskuterar hur de på bästa sätt ska samarbeta och hitta gemensamma mål och lösningar.

Socialtjänsten erbjuder nätverksmöten där det anses lämpligt utifrån barnets/ungdomens individuella behov och anses vara gynnsamt för barnets/ungdomens stöd och utveckling.

Besluta

En utredning föranledd av en ansökan eller en anmälan ska leda till ett beslut. Av beslutet ska det framgå om och i så fall vilken insats som beviljats, omfattningen av insatsen, att beslutet kan ändras vid förändrade förhållanden samt att det ska ske en regelbunden uppföljning. Beslut fattas enligt Sociala myndighetsnämndens gällande delegationsordning.

De beslut som inte kan fattas på delegation ska beslutas av Sociala myndighetsnämnden, till exempel samtliga externa placeringar såsom konsulentstött familjehem eller HVB. Socialsekreteraren förbereder och anmäler ärendet till nämndens ärendeberedning. Följande handlingar ska lämnas in:

- tjänsteskrivelse
- utredning
- förslag till beslut
- bilagor i form av kostnadsberäkning för den externa placeringen
- information om företräde av barnet/ungdomen kommer att ske vid nämndens sammanträde.

Barnet/ungdomen ska alltid underrättas om sin rätt att överklaga ett del- eller avslagsbeslut. Beslutet ska överklagas skriftligen och socialsekreterare kan vara behjälplig med detta. När Sociala myndighetsnämnden mottar överklagan ska ett ställningstagande göras om nämnden står fast vid sitt beslut eller om beslutet ska ändras. Om Sociala myndighetsnämnden står fast vid sitt beslut ska överklagan skyndsamt skickas vidare till Förvaltningsrätten.

Beslut om insats när den ena vårdnadshavaren inte samtycker

Socialtjänsten kan besluta att ett barn/ungdom kan vårdas mot den ena vårdnadshavarens vilja, förutsatt att vården krävs för barnets/ungdomens bästa. Beslut avser psykiatrisk och psykologisk utredning och behandling enligt hälso- och sjukvårdslagen samt behandling i öppna former såsom öppenvård, kontaktperson eller kontaktfamilj enligt SoL. Reglerna omfattar också vissa åtgärder enligt LSS. Om barnet är 15 år och själv anses kunna samtycka till olika behandlingar krävs inget samtycke från vårdnadshavarna. Beslut om medgivande föregås av en utredning enligt 11 kap 1 § SoL.

Barn som fyllt 15 år har rätt att själva föra talan i mål eller ärenden enligt SoL och LVU. Barnet kan själv ansöka om och få bistånd i form av öppenvård även om vårdnadshavaren inte samtycker till insatsen. Bistånd i form av placering utanför det egna hemmet kan dock inte beslutas om vårdnadshavaren motsätter sig det. Vård utan vårdnadshavarens samtycke förutsätter beslut enligt LVU.

Utforma uppdrag

Vid biståndsbeslut för öppenvårdsinsatser ska insatsens mål formuleras i ett uppdrag till den som ska utföra insatsen. Uppdraget ska ha sin utgångspunkt i de centrala behov som beskrivits i beslutsunderlaget. Uppdragets mål ska vara konkreta och uppföljningsbara och peka på den önskade förändringen. Därtill ska det framkomma hur ofta insatsen ska följas upp och hur återkoppling ska ske av utföraren i form av en skriftlig rapport av pågående insats.

Val av utförare

Den som utför insatsen ska kunna tillgodose barnets/ungdomens behov. I Åtvidabergs kommun är utgångspunkten att i första hand bedöma om behovet kan tillgodose i kommunal regi och därefter ta ställning till om insatsen/placeringen ska genomföras i extern regi.

Vid bedömningen ska följande ordning beaktas och vara vägledande vid val av utförare. Bedömningen och ställningstagandet ska dokumenteras.

1. Insatsen/placeringen kan genomföras i kommunal regi
 - a. Första alternativet är att insatsen genomförs i kommunens öppenvård.
 - b. Andra alternativet är att insatsen genomförs i extern öppenvård.
 - c. Första alternativet är att placeringen genomförs i kommunens egna familjehem.
 - d. Andra alternativet är att placeringen genomförs i konsulentstött familjehem.
2. Insatsen/placeringen kan genomföras i extern regi, inom ramen för de ramavtal som finns.
3. Insatsen/placeringen kan genomföras i extern regi, direktupphandling utanför ramavtal.

Följa upp

Uppföljning inom socialtjänsten är en viktig del av arbetet för att säkerställa att insatser och åtgärder är effektiva och möter barnets/ungdomens behov. Det innebär att uppföljning av barnets/ungdomens behov, resurser, mål och utvärdering av resultat ska ske systematiskt och vid behov. Uppföljningen genomförs i samråd med den enhet som utför insatsen, och barnet/ungdomen och vårdnadshavare bör vara delaktiga vid uppföljningen. Det är viktigt att barnet/ungdomen får framföra sina synpunkter.

Uppföljning ska ske av de mål som finns beskrivna i beslutsunderlaget och genomförandeplanen samt i förekommande fall de mål som finns i en SIP. Framkommer det vid uppföljningen att barnet/ungdomen har behov av ändrade eller utökade insatser, föranleder det en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL. Befintliga planer för insatsen ska då revideras med den enhet som utför insatsen, och barnet/ungdomen och vårdnadshavare bör vara delaktiga.

Uppföljning ska dokumenteras för att kunna säkerställa att barnet/ungdomen har fått den beviljade insatsen utförd eller om förändrade behov föreligger.

Samverkan

Myndigheter har en allmän skyldighet att inom sitt verksamhetsområde samverka med andra myndigheter. Socialtjänsten, hälso- och sjukvården och skolan har en särskilt uttalad skyldighet att samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs i frågor som rör barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa. Socialtjänsten har enligt lag ett förstahandsansvar för att samverkan sker, både på övergripande nivå och på individnivå.

Samverkan kan innebära att olika aktörer tillför kunskap om barnet/ungdomen och olika perspektiv för att komma fram till en helhetsbedömning av ett barns/ungdoms behov, exempelvis inom ramen för en utredning. Samverkan kan också innebära att olika verksamheters resurser bidrar till gemensamma insatser för barnet/ungdomen.

Samverkan är nödvändig för att kunna säkerställa en god kvalitet i handläggningen och genomförandet av insatsen. Socialtjänstens insatser ska utformas och genomföras tillsammans med barnet/ungdomen och vid behov i samverkan med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar.

Lagen om unga lagöverträdare (LUL)

Lagen behandlar hur polis, åklagare och domstolar ska handlägga ärenden där den misstänkta är under 21 år. För barn/ungdomar under 18 år finns bland annat begränsningar i hur länge de får vara frihetsberövade och krav på att utredningar ska bedrivas skyndsamt.

Socialtjänstens arbete med barn/ungdomar som begår brott styrs till stor del av bestämmelserna i SoL och LVU. Socialtjänsten har också särskilda uppgifter i arbetet med unga lagöverträdare enligt LUL. Exempel på dessa uppgifter är:

- Närvara vid polisförhör
- Begära utredning enligt 31 § LUL
- Skriva yttranden enligt 11 § LUL

Sekretess

Sekretess innebär ett förbud mot att röja en uppgift, vare sig det sker muntligt, genom att lämna ut en allmän handling eller på något annat sätt. Inom socialtjänsten gäller sekretess för uppgift om ett barns/ungdoms personliga förhållanden om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att

barnet/ungdomen eller någon närstående till denne lider men. Begreppet ”lider men” har en mycket vid innebörd och kan vara olika kränkningar av den personliga integriteten som kan uppstå om uppgifterna lämnas ut. Bara det att någon känner till en känslig uppgift om ett barn/ungdom kan i många fall vara tillräckligt för att men ska föreligga. Utgångspunkten för en bedömning av om men föreligger är det berörda barnets/ungdomens egen upplevelse.

För att ett barn/ungdom ska lida men krävs att uppgifterna ska kunna hänföras till ett visst barn/ungdom. Det innebär att det i allmänhet är möjligt för socialtjänsten att lämna ut så kallade avidentifierade uppgifter, men det förutsätter att det inte kommer fram några uppgifter som kan bidra till att barnet/ungdomen kan identifieras.

En sekretessbrytande bestämmelse är en bestämmelse som innebär att en sekretessbelagd uppgift får lämnas ut under vissa förutsättningar. Huvudregeln är att sekretess helt eller delvis kan brytas genom att barnet/ungdomen som uppgifterna gäller lämnar samtycke till att uppgifterna lämnas ut. Samtycket bryter då sekretessen, vilket gör det möjligt för socialtjänsten att lämna ut uppgifter.

Det går inte att säga generellt om och när ett barn/ungdom själv kan ge samtycke till att lämna ut uppgifter som rör barnet/ungdomen. Socialtjänsten behöver göra en individuell bedömning i varje enskilt fall, där man väger in olika omständigheter såsom barnets/ungdomens ålder och mognad, vilken information det rör sig om samt vilken typ av ärende det är.

Det kan också vara nödvändigt att lämna ut sekretesskyddade uppgifter i en nödsituation för att avvärja fara för liv, hälsa, egendom eller något annat viktigt intresse som skyddas av rättsordningen. Nödrätten är inte en sekretessbrytande regel, men innebär att det i en nödsituation kan vara straffritt att bryta sekretessen.

Socialtjänsten har också möjlighet att polisanmäla misstanke om brott mot barn/ungdom under 18 år utan att detta hindras av rådande sekretess om det finns lagstöd för att bryta sekretessen. Motivering till ställningstagande om att göra eller inte göra en polisanmälan ska dokumenteras i barnets/ungdomens personakt.

Vårdnadshavare

En vårdnadshavare har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets/ungdomens personliga angelägenheter. Därför gäller inte sekretess i förhållande till vårdnadshavaren i den utsträckning vårdnadshavaren har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets/ungdomens personliga angelägenheter. I takt med barnets/ungdomens stigande ålder och mognad ökar barnets/ungdomens bestämmanderätt över sina personliga angelägenheter, samtidigt som vårdnadshavarens rätt att ta del av uppgifter som rör barnet/ungdomen minskar. Bedömningen av barnets/ungdomens så kallade beslutskompetens är beroende av frågans komplexitet, situationens karaktär samt varje barns/ungdoms individuella förutsättningar.

Oavsett barnets/ungdomens ålder gäller sekretess i förhållande till vårdnadshavaren om det kan antas att barnet/ungdomen kommer att lida betydande men om vårdnadshavaren får del av uppgiften, exempelvis att barnet/ungdomen kan skadas allvarligt psykiskt, fysiskt eller på annat sätt om uppgiften lämnas ut.

Placering utanför det egna hemmet

Barn/ungdomar har rätt till omvårdnad och trygghet och i första hand är det vårdnadshavaren som ska se till att barnet/ungdomen får detta. Om det behövs ska socialtjänsten stödja och komplettera föräldrarna i deras uppgift att ge sitt barn/ungdom goda uppväxtvillkor genom samhällsvård. Samhällsvård innebär placering av ett barn/ungdom i jourhem, familjehem, stödboende och hem för vård eller boende (HVB). I begreppet samhällsvård ingår även de särskilda ungdomshem som Statens institutionsstyrelse ansvarar för (SIS).

Utgångspunkten är att barnet/ungdomen i första hand ska bo tillsammans med sina föräldrar, men om barnets/ungdomens behov motiverar, kan socialtjänsten bistå med att placera barnet/ungdomen utanför det egna hemmet. När ett barn/ungdom placeras utanför egna hemmet ska det i första hand övervägas om barnet/ungdomen kan tas emot av någon anhörig eller annan närstående. Vad som är bäst för barnet/ungdomen ska dock alltid beaktas.

Resurssamordnare

Inom individ- och familjeomsorgen ansvarar resurssamordnare för att utreda och rekrytera familjehem, kontaktfamiljer och kontaktpersoner till barn/ungdomar. Resurssamordnare ansvarar även för att hitta lämpliga externa placeringar, både för barn/ungdomar och vuxna. Utgångspunkten är utifrån SoL och LSS och arbetet sker i samverkan med aktuell socialsekreterare.

När ett barn/ungdom behöver placeras utanför det egna hemmet ska resurssamordnare både göra en utredning av den tilltänkta uppdragstagaren samt en utredning som beskriver barnets/ungdomens behov och varför den tilltänkta uppdragstagaren matchar barnets/ungdomens behov.

Vid externa placeringar ska de ramavtal som kommunen är anslutna till tillämpas för familjehem, HVB för barn/ungdomar och HVB för vuxna.

I samtliga placeringar ska ett aktivt arbete bedrivas för att förkorta placeringstiden. Detta görs genom parallellt arbete i öppenvården för att öka förutsättningarna för barnet/ungdomen att återvända till hemmet och förutsätter att kontakten mellan barnet/ungdomen och föräldrar uppmuntras och underlättas. Undantag kan finnas i de ärenden där det inte bedöms rimligt att barnet/ungdomen kan återvända hem, till exempel gällande ärenden där det förekommit hedersproblematik eller annan problematik där bristerna hos föräldrar kan bedömas oföränderliga.

Placering i individens egna nätverk

Inför placering av ett barn/ungdom ska det alltid undersökas vilka möjligheter som finns att placera i barnets/ungdomens egna nätverk. Om sådan möjlighet finns och det bedöms vara det bästa, ska placeringen ske i nätverket. Detta kan innebära att nätverket behöver omfattande insatser från socialtjänsten för att kunna säkerställa placeringen. Förutom möjligheten att placera i nätverket, ska närhetsprincipen tillämpas. Om det är möjligt för barnet/ungdomen att placeras i närheten av sitt nätverk bidrar det till att underlätta för barnet/ungdomen att ha kontakt med sitt ursprung och övrigt nätverk. Om det finns flera barn i en och samma familj som har behov av att placeras, är det viktigt att överväga om syskonen ska placeras tillsammans, eller i andra hand i närheten av varandra.

Placering i kommunens egna familjehem

Resurssamordnare rekryterar egna familjehem och vid placering ska det i första hand undersökas om en placering kan göras i ett av kommunens egna familjehem. Som uppdragstagare inom kommunens

egna familjehem utgår arvode och omkostnadsersättning, vilket regleras i kommunens *Riktlinjer för ersättningar vid familjehemsvård av barn och unga*. Kommunens egna familjehem erbjuder även handledning och utbildning av resurssamordnare vid behov.

Placering i extern regi

När barnets/ungdomens behov inte kan tillgodoses i kommunens egen regi och då lagstiftningen, LVU och LVM, kräver ett annat alternativ kan en extern placering förekomma. Alternativ som kan vara aktuella är, konsulentstödda familjehem, HVB eller SIS-placering. En extern placering är under förutsättning att det förebyggande arbetet och utredningen utesluter en hemmaplanslösning. Vid extern placering ska samråd alltid ske med enhetschefen.

När det gäller konsulentstödda familjehem kan det enligt avtal bli aktuellt att kommunen tar över familjehemmet efter en tid, vilket innebär att familjehemmet då blir uppdragstagare åt kommunen istället.

Egenavgift

Alla föräldrar har enligt lag försörjningsskyldighet för sina barn. Om barnet/ungdomen inte bor tillsammans med en förälder ska föräldern betala ett underhållsbidrag. När barn/ungdomar är placerade i familjehem och/eller på institution genom socialtjänsten har föräldrarna i stället skyldighet att bidra till kommunens kostnader för vården. Det gäller både om placeringen är frivillig (enligt SoL eller LSS) eller sker utan samtycke (med stöd av LVU). Det gäller också både vid tillfälliga och stadigvarande placeringar. Skyldigheten upphör när barnet/ungdomen fyller 18 år.

När ett barn/ungdom placeras ska en utredning om föräldrarnas försörjningsförmåga göras och beslut om ersättningsbelopp för vardera förälder ska fattas. Innan beslutet fattas informeras föräldern om beräkningen och får då möjlighet att se om beslutsunderlaget är korrekt. Var och en av föräldrarna ska ersätta kommunen med ett belopp som beräknas på samma sätt och är lika stort som återbetalningsbeloppet vid underhållsstöd. Beräkningen grundas på föräldrarnas inkomster enligt det senaste taxeringsbeslutet och på det totala antal barn som föräldern är försörjningsskyldig för. Beloppet får inte överstiga underhållsstödsbeloppet.

Jourhem

Åtvidabergs kommun har ingått avtal med Kinda, Söderköping och Valdemarsvik (VÅKS) avseende jourhem för placering av barn/ungdomar i akuta situationer. Jourhemmen finns i beredskap enligt särskilt upprättat schema.

Åtvidabergs kommun samordnar kostnaderna för samtliga kommuner inom VÅKS och hanterar utbetalningen av beredskapsersättningen till de aktuella jourhemmen. Kostnader som tillkommer vid den aktuella placeringen för barnet/ungdomen, ansvarar den placerande kommunen för.

Enligt VÅKS-avtalet kan även kommunerna ta stöd av varandra vid utredningsarbetet, utbildningsinsatser och för att förmedla kunskap och dela erfarenheter.

Kontaktfamilj

Resurssamordnare utreder och rekryterar lämpliga kontaktfamiljer som uppdragstagare när barnet/ungdomen har ett behov av att få vistas i en annan familj. Kontaktfamiljens uppgift är att ta emot barnet/ungdomen för regelbunden vistelse och för att stärka barnets/ungdomens kontaktnät. Uppdraget ska ha ett tydligt mål vilket ska följas upp regelbundet genom träffar med barnet/ungdomen och kontaktfamiljen.

Barnet/ungdomen vistas regelbundet hos kontaktfamiljen två eller flera dagar i månaden. Insatsen kan även beviljas när ett barn/ungdom under en period behöver ett utvidgat nätverk då föräldern/föräldrarna behöver tid för att själva gå i behandling eller delta i annat förbättringsarbete.

Följande kriterier ska beaktas vid en bedömning:

- Barnets/ungdomens egna behov av miljöombyte, aldrig förälders behov av avlastning.
- Stödmöjligheter genom familjens nätverk ska vara uttömt och insatsen ska användas för att motverka behovet av placering.
- Öppenvårdsinsatser kan ske i kombination med kontaktfamiljinsatsen.

Kontaktperson

Resurssamordnare utreder och rekryterar lämpliga kontaktpersoner som uppdragstagare. Uppdraget som kontaktperson är att träffa barnet/ungdomen regelbundet varje vecka eller några gånger per månad för att hjälpa och stödja barnet/ungdomen till ett bra umgänge med sina föräldrar. Kontaktperson kan även beviljas vid umgänge mellan barnet/ungdomen och förälder om vårdnadshavare ansöker om det. Är barnet 15 år kan den ansöka om biståndet på egen hand.

Kontaktperson vid umgänge syftar till att skapa trygga och förutsägbara umgängen när placerade barn/ungdomar träffar sina föräldrar eller andra nätverkspersoner. Kontaktperson vid umgänge kan beviljas om det är utrett och inte möjligt att personer i barnets/ungdomens egna nätverk kan finnas med under umgängen. Målet är att umgängen ska kunna ske oövervakat alternativt med stöd från någon i nätverket och i regel ska insatser kombineras för att mobilisera nätverket så att umgängen kan ske utan insats från socialtjänsten.

För unga under 21 år kan en särskilt kvalificerad kontaktperson utses om behov av särskilt stöd och särskild vägledning föreligger. Syftet med insatsen är att motverka risk för missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende. För barn som inte har fyllt 15 år får en särskilt kvalificerad kontaktperson bara utses om barnets vårdnadshavare begär eller samtycker till det.

Kvalificerad kontaktperson ska beviljas när uppdraget är mer avancerat och av en mer behandlande karaktär i jämförelse med kontaktperson. I Åtvidabergs kommun används alltid öppenvården i egen regi som ett förstahandsalternativ för kontaktperson eller kvalificerad kontaktperson. Öppenvårdsinsatser ska i regel ske parallellt med kontaktpersonsinsatsen.

Familjerätt

Familjerätt är den del av civilrätten som reglerar familjens rättsställning och familjemedlemmarnas inbördes rättigheter och skyldigheter. Inom familjerätten genomförs utredningar enligt föräldrabalken och äktenskapsbalken, såsom boende-, umgänge- och vårdnadsutredningar på uppdrag av Tingsrätten.

Familjerätten hanterar även adoptionsärenden och faderskapsutredningar samt stöd och hjälp till föräldrar som har frågor eller problem gällande vårdnad, boende och umgänge i samband med en separation. Annan familjerätt som arv, bodelning, äktenskap, sambo tillhör inte socialtjänstens område. En stor del av familjerättens arbetsområde är att ge råd och stöd i familjerättsliga frågor. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd är huvudsakligen ansvariga för kunskapsstöd och tillhandahåller riktlinjer och handböcker inom området.

Vuxna

Kommunen och regionens hälso- och sjukvård har utifrån sina ansvarsområden ett gemensamt ansvar för att tillhandahålla stöd och behandling till individer med missbruk eller beroende. Både socialtjänsten och hälso- och sjukvården har viktiga uppgifter när det gäller behandling som samordnas och ska utgå från individers olika behov och önskemål. Problematiken vid missbruk och beroende är ofta sammansatt och insatser behöver samordnas för att möta individens hela situation.

När det gäller individer med missbruk och beroende och samtidigt en psykiatrisk eller somatisk sjukdom, så kallad samsjuklighet, är det viktigt att båda problemområdena uppmärksammas för att ge individen en samordnad vård av socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Socialtjänsten har ansvar för vården av det skadliga bruket och för sociala insatser samt stöd i form av boende och social omvårdnad.

Socialtjänsten ska aktivt arbeta för att individen får den hjälp och vård som individen behöver för att komma ifrån sitt missbruk. Socialtjänsten ska i samförstånd med individen planera hjälpen och vården och följa upp upprättad plan. Socialtjänsten ska också arbeta för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel.

Kommunens arbete med vuxna med missbruk och beroendeproblematik regleras i socialtjänstlagen (SoL) och kompletteras med tvångslagstiftningen lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM). När det gäller yngre individer mellan 18-20 år ska det i första hand tillämpas insatser enligt LVU och i andra hand insatser enligt LVM. LVU kan pågå upp till 21 år.

Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende ger vägledning i handläggningen inom området. Dessa riktlinjer omfattar både sociala och medicinska insatser som ges inom kommunernas socialtjänst och inom hälso- och sjukvården. I riktlinjerna redogörs flera olika behandlingsformer som används vid missbruk och beroende av alkohol- och narkotika med hjälp av evidensprövning.

Grupper med olika behov

Socialtjänsten har även ansvar för att förebygga och motverka spelmissbruk, vilket avser spel om pengar. Detta innebär att socialtjänsten ska kunna erbjuda stöd och behandlingsinsatser mot ett utvecklat beroende av spel. Hälso- och sjukvården har sedan tidigare ansvar för att behandla spelberoende, precis som vid andra psykiatriska tillstånd.

Socialtjänsten har också ansvar för särskilda insatser för att motverka hemlöshet. Individer med en beroendeproblematik löper större risk att bli bostadslösa. Obetalda hyror eller störningar i boendet kan indikera en beroendeproblematik och bör uppmärksammas inom socialtjänstens mottagningsfunktion. För en individ som vistats på institutionsvård är det viktigt att det finns en fortsatt planering och

eftervård där sysselsättning och någon form av boende ingår. Vård på institution ska ses som en start på ett mer långsiktigt behandlingsarbete som sker i eftervård.

Kvinnor med beroendeproblematik lever ofta under större sociala och psykiska svårigheter än män med beroendeproblematik. Kvinnors specifika behov bör beaktas vid valet av vård- och behandlingsinsatser. Kvinnor som har beroendeproblem och barn ska särskilt uppmärksammas, oavsett om kvinnorna är ensamförsörjare eller inte.

När en individ över 65 år aktualiseras görs bedömning om socialsekreterare inom äldreomsorgen ska kontaktas. Om anmälan kommer från utförande verksamhet inom äldreomsorgen sker utredningsarbetet i samverkan med dem om det finns samtycke från individen.

Förebyggande arbete

Det finns stora vinster med att upptäcka och åtgärda beroendeproblem i ett så tidigt stadium som möjligt. Därför är det viktigt att vara uppmärksam på ett eventuellt missbruk hos individen som söker hjälp hos socialtjänsten av andra orsaker. Alkohol- eller narkotikaproblem kan vara en del av problemet när individen eller familjen har kontakt med socialtjänsten på grund av till exempel relationsproblem och våld i familjen, försummelse av barn, kriminalitet och/eller upprepade och långvariga ekonomiska problem.

Det är ytterst angeläget att fånga upp ungdomar och unga vuxna som befinner sig i riskzonen för att utveckla ett missbruk och beroende. Unga vuxna som visar ett riskbeteende för att hamna i beroende behöver skyndsamt få kontakt med socialtjänsten för att tidiga insatser ska kunna erbjudas. Så långt det är möjligt och lämpligt ska anhöriga involveras i arbetet med ungdomen. De anhöriga har i de allra flesta fall stor betydelse för genomförandet och resultatet av vården.

Aktualisera

I Åtvidabergs kommun är det mottagningen för vuxna som tar emot ett ärende som avser stöd och insatser till vuxna individer över 20 år. Mottagningen lämnar över till socialsekreterare för vuxna som gör en kartläggning av individens helhetssituation och beaktar psykiska, fysiska, sociala och ekonomiska perspektiv för att bedöma individens behov av insatser och stöd. Inom mottagningen för vuxna samordnas insatser utifrån olika kompetenser och professioner för att möta och ge stöd till individen på bästa sätt.

Ett ärende hos socialtjänsten kan uppkomma genom ansökan, anmälan eller på annat sätt, till exempel genom en begäran från en annan myndighet om ett yttrande.

Ansökan

En ansökan kan vara muntlig eller skriftlig och inkomma av individen som är i behov av stöd och vård eller genom ett ombud som individen gett fullmakt till.

Anmälan från myndighet och enskild

En anmälan kan inkomma från andra myndigheter som i sin verksamhet kommer i kontakt med missbrukare. Dessa är skyldiga att genast anmäla till socialtjänsten om de får kännedom om att någon kan antas vara i behov av vård, enligt anmälningsskyldighet 6 § LMV. Läkare ska genast göra en anmälan till socialtjänsten, om det inom verksamheten finns en individ som kan antas vara i behov av omedelbart omhändertagande enligt 13 § LVM och läkaren bedömer att individen inte kan beredas god och säker vård eller behandling genom hälso- och sjukvården.

Anmälan från annan myndighet kan även inkomma enligt 14 kap 1 § SoL. Därtill kan en anmälan om oro gällande missbruk och beroende även inkomma från närstående, enskilda eller anonymt.

Socialtjänsten ska alltid inleda utredning enligt 7 § LVM när en anmälan inkommer enligt 6 § LVM. När anmälan inkommer från polismyndigheten eller hälso- och sjukvården inleds alltid utredning enligt 7 § LVM.

Anmälan enligt lagen om omhändertagande av berusade personer (LOB)

Polismyndigheten får enligt LOB omhänderta individer som anträffas berusade av alkoholdrycker eller annat berusningsmedel som föranleder att individen inte kan ta hand om sig själv eller utgör en fara för sig själv eller andra. Efter ett omhändertagande skickar polisen en anmälan till socialtjänsten till den kommun som individen är folkbokförd i. I anmälan framkommer det vem LOB:en avser, var händelsen ägde rum, vad individen var påverkad av (alkohol eller typ narkotika) samt övrig information om incidenten.

Socialtjänsten tar emot anmälan och skickar ett brev till individen med information om att en LOB-anmälan har mottagits och att individen kan ta kontakt med socialtjänsten om det föreligger behov av stöd och hjälp. Inkommer upprepade LOB-anmälningar för samma individ skickas en kallelse för möte med socialtjänsten. Ansöker individen om stöd och hjälp inleds utredning.

Har individen barn skickas även ett brev med samma information till den andra vårdnadshavaren, oavsett om man är sammanboende eller separerad.

Våld i nära relationer

Socialtjänsten kan genom en ansökan, anmälan eller på annat sätt få kännedom om att det förekommer våld i nära relation. Socialtjänsten aktualiserar ärendet och gör en förhandsbedömning, samtycker individen påbörjas en utredning. I de fall polismyndigheten är inkopplad och samtycker finns från individen, är det viktigt att socialtjänsten kommunicerar med polisen och tar del av deras riskbedömning kring den våldsutsatta individen. I socialtjänstens utredning ska väsentliga uppgifter inhämtas för att kunna göra en riskbedömning av individens situation och behov av skydd. Bedömningsinstrumentet FREDÅ kan användas vid riskbedömningen. Utifrån vad som framkommer vid riskbedömningen kan det finnas behov av omedelbara skydds- och stödåtgärder. Socialtjänsten gör även en lämplighetsbedömning om att kontakta våldsutövaren för att erbjuda och motivera till att ta emot stöd och hjälp.

Vid våld i nära relationer, ska handläggning utgå från Socialstyrelsens riktlinjer och handböcker.

Förhandsbedömning

Genom en förhandsbedömning avgörs om en utredning enligt socialtjänstlagen ska inledas eller inte. Bedömningen utgår från individens helhetssituation genom stöd av det som framkommit i anmälan, eventuella tidigare anmälningar och kännedom om individen. Vid bedömning beaktas också individens motivation till att ta emot hjälp.

Under förhandsbedömningen får socialtjänsten endast ta kontakt med individen som anmälan avser och den som inkommit med anmälan för att kontrollera uppgifterna. En förhandsbedömning ska utifrån rättssäkerheten ske skyndsamt.

Om förhandsbedömningen kommer fram till att utredning inte ska inledas ska detta dokumenteras och motiveras. Om förhandsbedömningen leder fram till beslut om att inleda utredning, ska individen ge

sitt samtycke till detta. Socialtjänsten måste dock alltid inleda utredning, oavsett om individen samtycker, när andra myndigheter begär yttranden, till exempel yttranden i körkortsfrågor.

Utreda

Utredningar inom socialtjänsten som gäller vuxna utförs med stöd av 11 kap 1 § SoL eller 7 § LVM. Utredningens omfattning varierar utifrån individens behov och vilken typ av insats som efterfrågas. Utgångspunkten är att individen så långt det är möjligt ska medverka i utredningen och ha inflytande över planeringen av vård- och stödinsatserna. Utredningen ska inte vara mer ingående än vad som är nödvändigt för att kunna fatta ett beslut.

Syftet med en utredning är att ge socialsekreterare ett beslutsunderlag, bedöma behov samt utgöra en grund för val av insatser. Utredningen ska genomföras skyndsamt och ha ett helhetsperspektiv. Av dokumentationen i utredningen ska det bland annat framgå hur individen uppfattar sina behov, vilka standardiserade bedömningsmetoder som har använts som en del i utredningen, vilken bedömning som socialsekreterare har gjort av individens behov och vilka faktiska omständigheter och händelser av betydelse som ligger till grund för bedömningen. Om individen inte har uttryckt hur hen uppfattar sina behov, ska skälen till detta dokumenteras.

När utredningen är färdigställd kommuniceras den till individen som ges möjlighet till att yttra sig över den. Kommunikeringen ska alltid dokumenteras.

Socialtjänsten har en skyldighet att slutföra en utredning och fatta beslut om vård för en individ med missbruk eller beroende även om individen byter vistelsekommun under utredningstiden. Detsamma gäller utredning enligt 7 § LVM. Undantag är om den nya kommunen samtycker till att ta över utredningen i ärendet. Med utredningsansvaret följer kostnads- och uppföljningsansvaret för de eventuella insatser som beslutas.

Utredningsmetoder

Bedömningsinstrument kan underlätta beslut om behandling och kan användas för att följa utfall av åtgärder. Det är ett effektivt sätt att samla in information, göra den jämförbar och förvissa sig om att viktig information inte glöms bort. Strukturerade bedömningsinstrument ingår som underlag för en allsidig bedömning och är en viktig del i utredningsarbetet. Socialtjänsten i Åtvidabergs kommun använder sig av ASI (Addiction Severity Index) och innehåller frågor som är relevanta för individens missbruksproblem och täcker förutom alkohol- och narkotikamissbruk även andra livsområden som familjesituation, arbete, fysisk och psykiska hälsa, socialt umgänge och kriminalitet. Vidare används MI (motiverande samtal) som är en samtalsmetod i utredning och behandling för att främja motivation och förändring av beteende. I enlighet med Socialstyrelsens rekommendationer används även bedömningsinstrumenten AUDIT (Alcohol Use Disorders Identification Test) och DUDIT (Drug Use Disorders Identification Test) för identifiering av alkohol- och narkotikaproblem.

Besluta

Beslutet kan antingen innebära att ärendet avslutas utan åtgärd, att ansökan avslås eller att beslut om bistånd fattas. Ett beslut om bistånd till insats ska alltid tidsbegränsas.

Ett beslut om bistånd kan inte upphävas men däremot innehålla ett förbehåll. Det innebär att det kan återkallas när individen inte längre har behov av insatsen eller när förutsättningarna förändras. Det är därför viktigt att det i beslutet anges vilka förbehåll som finns, det vill säga under vilka omständigheter beslutet kan omprövas.

Om det är ett avslagsbeslut ska beslutet skickas till individen helst samma dag, men senast dagen efter beslutet fattades. Avslagsbeslut meddelas alltid skriftligt och med en tydlig besvärshänvisning om hur beslutet kan överklagas. Individen har tre veckor på sig att överklaga från den dag som individen fick beslutet till sig.

Vårdplan

Vårdplanen, som bygger på utredningen, är ett fristående dokument och ska finnas med när Sociala myndighetsnämnden tar ställning till föreslagen vård. Vårdplanen är en övergripande plan som syftar till att skapa ett målinriktat arbete och ska utgå från individens individuella behov. I vårdplanen ska det även finnas uppgifter om föreslagen vårdform och en tydlig beskrivning vad insatsen ska innehålla samt under vilka förutsättningar vården kan upphöra. En vårdplan ska finnas i alla biståndsärenden och ska undertecknas av både socialsekreterare och individen. När beslutet ska verkställas upprättar utföraren tillsammans med individen en genomförandeplan som beskriver hur en beslutad insats ska genomföras.

Utforma uppdrag

Individens behov ska vara vägledande för valet och omfattningen av insatser och ska där det är möjligt utformas och genomföras i samråd med individen. Utgångspunkten i Åtvidabergs kommun är att individen ska kunna fungera i sin befintliga miljö med en långsiktig planering. För att detta ska fungera ska socialtjänsten arbeta för att stärka nätverket runt individen då samverkan med närstående är betydelsefullt. Kommunens egna öppenvårdsinsatser ska prövas i första hand, förutom då det är uppenbart otillräckligt. Om bedömning görs att öppenvårdsinsatser inte är tillräckliga ska det tydligt framgå av utredningen varför så är fallet.

De insatser som kan vara aktuella för individen ska vara av såväl stödjande som behandlande karaktär och bör utgå från metoder som har stöd i forskningen. Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård av missbruk och beroende ger vägledning i valet av insatser.

Bosociala kontrakt

Socialtjänsten har inte en generell skyldighet att hjälpa och bistå individer med bostäder. En individuell bedömning görs om förutsättningarna är sådana att individen behöver en bostad för att uppnå en skälig levnadsnivå. Varje kommuninvånare har i första hand ett eget ansvar för att ordna sin egen bostad. Det kan bland annat innebära att vara inskriven i bostadsköer, söka bostäder på den allmänna bostadsmarknaden, ta hjälp av sitt nätverk, samt att anpassa sin bostad och det geografiska området för sitt bostadssökande efter rådande omständigheter och förutsättningar på bostadsmarknaden.

Målsättningen med biståndsbedömda bostadskontrakt är att ge individen ett boende under en kortare tidsperiod. Under hyrestiden ska individen vara aktiv till att ordna en egen bostad och socialtjänsten ska stödja individen till ett bostadskontrakt hos någon hyresvärd. En förutsättning är att individen uppfyller de krav och följer den planering som har upprättats med socialsekreterare samt att individen sköter sina åtaganden som hyresgäst och inte skuldsätter sig.

Familjer med hemmaboende barn ska särskilt beaktas vid bedömning och beslut om bosocialt andrahandskontrakt och har första prioritet.

Bosociala andrahandskontrakt ska vara tidsbegränsade och gäller en månad i taget. Det bosociala andrahandskontraktet ska vara kopplat till en aktiv stödsinsats för att stödja individen att klara av att

sköta och behålla sin bostad samt eventuell skuld- och budgetrådgivning vid behov. Därtill utförs kontinuerliga tillsynen av kommunens öppenvård.

Finns ett akut behov av bostad och individen inte har ekonomiska medel ska socialsekreterare för vuxna samverka med enheten för ekonomiskt bistånd.

Följa upp

Uppföljning inom socialtjänsten är en viktig del av arbetet för att säkerställa att insatser och åtgärder är effektiva och möter individens behov. Det innebär att uppföljning av individens behov, resurser, mål och utvärdering av resultat ska ske systematiskt och vid behov. Uppföljningen genomförs i samråd med den enhet som utför insatsen och individen bör vara delaktiga vid uppföljningen. Det är viktigt att individen får framföra sina synpunkter.

Uppföljning ska ske av de mål som finns beskrivna i beslutsunderlaget och genomförandeplanen samt i förekommande fall de mål som finns i en SIP. Framkommer det vid uppföljningen att individen har behov av ändrade eller utökade insatser föranleder det en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL. Befintliga planer för insatsen ska då revideras med den enhet som utför insatsen och individen bör vara delaktig.

Uppföljning ska dokumenteras för att kunna säkerställa att individen har fått den beviljade insatsen utförd eller om förändrade behov föreligger. Uppföljning sker varje månad utifrån inkommen månadsrapport från den utförande enheten, alternativt mer frekvent om behov föreligger. Efter halva placeringstiden sker ett fysiskt/digitalt uppföljningsmöte med ansvarig socialsekreterare och den utförande enheten för att planera insatsen framåt.

Samverkan

Myndigheter har en allmän skyldighet att inom sitt verksamhetsområde samverka med andra myndigheter. Socialtjänsten och hälso- och sjukvården har en särskilt uttalad skyldighet att samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berör individen. Socialtjänsten har enligt lag ett förstahandsansvar för att samverkan sker, både på övergripande nivå och på individnivå.

Samverkan kan innebära att olika aktörer tillför kunskap om individen och olika perspektiv för att komma fram till en helhetsbedömning av individens egna förmågor och resurser. Samverkan kan också innebära att olika verksamheters resurser bidrar till gemensamma insatser för individen.

Samverkan är nödvändig för att kunna säkerställa en god kvalitet i handläggningen och genomförandet av insatsen. Socialtjänstens insatser ska utformas och genomföras där individen är delaktig och kan påverka sin egen livssituation.

Sekretess

Sekretess innebär ett förbud mot att röja en uppgift, vare sig det sker muntligt, genom att lämna ut en allmän handling eller på något annat sätt. Inom socialtjänsten gäller sekretess för uppgift om en individs personliga förhållanden om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att individen eller någon närstående till denne lider men. Begreppet ”lider men” har en mycket vid innebörd och kan vara olika kränkningar av den personliga integriteten som kan uppstå om uppgifterna lämnas ut. Bara det att någon känner till en känslig uppgift om en individ kan i många fall vara tillräckligt för att men ska föreligga. Utgångspunkten för bedömning av om men föreligger är den berörda individens egen upplevelse.

För att en individ ska lida men krävs att uppgifterna ska kunna hänföras till individen. Det innebär att det i allmänhet är möjligt för socialtjänsten att lämna ut så kallade avidentifierade uppgifter, men det förutsätter att det inte kommer fram några uppgifter som kan bidra till att individen kan identifieras.

En sekretessbrytande bestämmelse är en bestämmelse som innebär att en sekretessbelagd uppgift får lämnas ut under vissa förutsättningar. Huvudregeln är att sekretess helt eller delvis kan brytas genom att individen som uppgifterna gäller lämnar samtycke till att uppgifterna lämnas ut. Samtycket bryter då sekretessen, vilket gör det möjligt för socialtjänsten att lämna ut uppgifter.

Det kan också vara nödvändigt att lämna ut sekretesskyddade uppgifter i en nödsituation för att avvärja fara för liv, hälsa, egendom eller något annat viktigt intresse som skyddas av rättsordningen. Nödrätten är inte en sekretessbrytande regel, men innebär att det i en nödsituation kan vara straffritt att bryta sekretessen.

Socialtjänsten har också möjlighet att polisanmäla misstanke om brott utan att detta hindras av rådande sekretess om det finns lagstöd för att bryta sekretessen. Motivering till ställningstagande om att göra eller inte göra en polisanmälan ska dokumenteras i individens personakt.

Öppenvården

Kommunens öppna insatser utgår från både behovsprövade och ej behovsprövade insatser. Det innebär att öppenvården ska verkställa biståndsbeslut och även erbjuda råd- och stödsatser i form av service som inte kräver ett biståndsbeslut. Öppna insatser ska vara av stödjande, behandlande och förebyggande karaktär och ges till barn, ungdomar och familjer som bor i det egna hemmet. Målsättningen med insatserna är att de ska utgå från individens individuella behov och bygga på evidensbaserad forskning.

Öppna insatser utifrån biståndsbeslut kan exempelvis vara kontaktperson och kontaktfamilj, särskilt kvalificerad kontaktperson, behandlingshem, umgängesstöd, enskilda stödsamtal för barn, ungdomar och familjer, stöd och behandling som utförs av behandlare samt strukturerade öppenvårdsprogram utifrån individens behov.

Serviceinsatser som inte kräver ett biståndsbeslut kan exempelvis vara information, rådgivning, samtal, anhörigstöd och stöd till föräldrar enskilt eller i grupp för att stärka föräldraförmågan. Utgångspunkten är att serviceinsatser ska vara kortsiktiga och inte ses som en långsiktig lösning. Serviceinsatser används inte när det gäller ärenden som berör våld eller andra övergrepp mot barn/ungdomar.

Öppenvården ska även ha fokus på förebyggande insatser för att fånga upp barn, ungdomar och familjer i ett tidigt skede. Förebyggande arbete syftar till att öka skyddet kring olika risksituationer eller riskbeteenden som kan uppstå och motverka behov av mer omfattande insatser. Det innebär att öppenvården ska ha ett förebyggande perspektiv och arbeta proaktivt och ge stöd på flera nivåer i samhället; universellt, selektivt och indikerat. Universellt stöd innebär att insatserna är tillgängliga för alla oavsett erfarenheter och behov t ex öppenvårdens serviceinsatser i form av rådgivning och samtalsstöd. Selektivt stöd ges till grupper eller individer som riskerar att utvecklas ogynnsamt eller begå brott. Exempel på selektiva stödsatser är föräldrautbildning, barngrupper och samtalsgrupper för ungdomar. Indikerat stöd ges individuellt och är särskilt inriktat på behandling av problematiska symtom eller beteenden, till exempel insatser för att förebygga skolnärvaro.

Ta emot uppdrag

Öppenvården tar emot uppdrag från socialsekreterare som genomfört utredning och fattat beslut avseende individens behov. Öppenvården kan även ta emot uppdrag under socialsekreterarens pågående utredning om det föreligger behov av det, till exempel vid orosanmälan av barn eller vuxna och våld i nära relation.

Uppdraget från socialsekreteraren ska innehålla insatsens mål och vara tydligt formulerat till öppenvården och ha sin utgångspunkt i de centrala behov som beskrivits i beslutsunderlaget. Uppdragets mål ska vara konkreta och uppföljningsbara och peka på den önskade förändringen. Därtill ska det framkomma hur ofta insatsen ska följas upp och hur återkoppling ska ske i form av en skriftlig rapport av pågående insats.

I de uppdrag där behov föreligger ska även en muntlig överlämning ske mellan socialsekreterare och öppenvården för att säkerställa att individens behov kan tillgodoses.

Planera

Öppna insatser utifrån biståndsbeslut och serviceinsatser bör vara tidsbegränsade. Biståndsbeslut styrs av uppsatta mål som förväntas vara uppnådda innan insatsen kan avslutas. Det ska övervägas om det finns möjlighet att tidsbegränsa insatsen för att individen ska få tydliga ramar och en indikation på hur länge insatsen förväntas pågå.

När det gäller serviceinsatser erbjuder Åtvidabergs kommun råd och stöd i form av samtal. Det kan exempelvis handla om stöd och hjälp i olika livssituationer, frågor och funderingar i föräldrarollen, hantering av konflikter, hjälp med att göra en förändring i livet. Öppenvården erbjuder upp till sju samtal. Finns det ett fortsatt behov av stöd ska öppenvården vara individen behjälplig med att ansöka om detta. Evidensbaserade metoder, som omfattar fler än sju samtal, kan ges som serviceinsats efter enhetschefes godkännande.

Genomföra

Kommunens öppna insatser ska erbjuda ett varierat utbud och möta individens individuella behov. Öppenvård i extern regi ska endast utnyttjas vid särskilda behov eller situationer. Det kan till exempel vara ett specifikt och ovanligt behov som inte kan tillgodoses i egen regi eller om insatsen inte kan erbjudas inom den tidsram som är nödvändig.

För att möta gruppernas olika behov ska samarbete ske kontinuerligt mellan socialsekreterare på myndighet och behandlare inom öppenvården. För att insatser ska ge önskat resultat krävs en flexibel anpassning av insatser utifrån att individens behov kan förändras. Utifrån uppdraget upprättas en genomförandeplan tillsammans med individen som beskriver hur insatsen ska utföras för att nå målen i uppdraget. En genomförandeplan ska upprättas senast 14 dagar efter att uppdraget verkställs och ska revideras vid behov, senast efter sex månader.

Serviceinsatser som inte kräver ett biståndsbeslut behöver inte dokumenteras. Insatser ska dock dokumenteras så att verksamheten går att följa upp för att utvärdera och utveckla serviceinsatserna. Om något framkommer som kan föranleda åtgärd från socialtjänsten, exempelvis barns behov av skydd, är behandlare skyldiga att utan dröjsmål meddela socialsekreterare om detta.

Barn, ungdom och familj

Åtvidabergs kommun ingår i *överenskommelsen om samverkan kring barn och unga i Östergötland*. Där tydliggörs målsättningen för kommun och region för att ge en god vård och omsorg där samverkan

ska ske för att kunna möta upp med samordnade insatser för att säkerställa barns/ungdomars hälsa och välmående.

Familjecentralen Växthuset är en mötesplats för familjer med barn i åldern 0-5 år, som sker i samverkan med regionen. Växthuset arbetar förebyggande för barns hälsa och utveckling och ger föräldrastöd i olika former. Syftet är att i ett tidigt skede fånga upp familjer med behov. I familjecentralen ingår barnvårdscentral, öppen verksamhet, kvinnohälsa och socialtjänst.

Ungdomshälsan är ett samarbete mellan socialtjänsten, skolan och regionen med syfte att öka ungdomars hälsa och välmående. Insatserna ges på frivillig basis och är för ungdomar mellan 13-25 år. Insatserna ges såväl i grupp som individuellt och i första hand som råd, stöd och samtal.

Kommunens öppenvård erbjuder krisstöd i form av metoden *efterbarnförhöret*. Detta blir aktuellt när barn/ungdom har varit utsatt för våld av närstående och varit på polisförhör. Barnahus i Linköping samordnar arbetet när barn/ungdom misstänks ha varit utsatta för våld eller sexuella övergrepp.

MiniMaria är en mottagning för ungdomar som har ett riskbruk eller beroende av alkohol och droger eller där tv- eller dataspelande har blivit ett problem. Verksamheten bedrivs av Linköpings kommun och regionen. Ungdomar och föräldrar i Åtvidabergs kommun kan få stöd via MiniMaria i områden som regionen ansvarar för såsom provtagning och samtalsstöd. Kommunens öppenvård och myndighet ska hänvisa till MiniMaria när behov föreligger.

Bryggan är en form av samverksansinsats mellan skola och socialtjänst för att genom tidiga insatser förebygga skolfrånvaro. Skolan genom elevhälsoteamet anvisar dessa elever till öppenvården. Stödet utformas utifrån varje barns/ungdoms och familjs behov och initieras av skolan.

Öppenvården i kommunen utför umgängesstöd utifrån dom i vårdnadstvist. Umgängesstöd kan exempelvis vara stöd när barnet/ungdomen ska träffa vårdnadshavare för att skapa säkerhet och trygghet vid umgängestillfällen. Syftet är att barnet/ungdomen och vårdnadshavare i förlängningen ska kunna ha umgänge på egen hand utan stöd.

Ungdomstjänst är vanligtvis en påföljd för minderåriga som begått brott. Istället för att dömas till fängelse eller andra straffåtgärder kan ungdomar dömas till ungdomstjänst. Öppenvården ansvarar för ungdomar i Åtvidaberg som döms till ungdomstjänst och ska säkerställa att ungdomen fullföljer sin tillskrivna ungdomstjänst. Öppenvården genomför även programmet *Kriminalitet som livsstil* för ungdomar som blir dömda till ungdomstjänst.

Kommunen ska enligt socialtjänstlagen erbjuda medling när brott begåtts av individ mellan 13- 21 år. Medling innebär att gärningsperson och brottsoffer träffas tillsammans med en opartisk medlare för att tala om brotthändelsen och konsekvenserna av den. Öppenvården genomför medling.

När det gäller ensamkommande barn har kommunen ett ansvar för att ta emot och ombesörja hjälp till de barn som anvisas till Åtvidaberg. Öppenvården ansvarar för det praktiska mottagandet utifrån uppdrag från myndighet, vilket kan innebära hjälp med boende, daglig omsorg, skolgång och eventuellt särskilt stöd.

Utöver ovanstående tillhandahåller Åtvidabergs kommun en föräldrawebb som ger vägledning till föräldrar i frågor som är kopplade till föräldrarollen och vardagen som förälder. Öppenvården kan hänvisa och ge barn, ungdomar och familjer vägledning att söka information och stöd via

föräldrawebben. Öppenvården erbjuder ABC utbildning för föräldrar som har barn 3-12 år, i form av gruppträffar med olika tema på programmet.

Vuxna

Åtvidabergs kommun ingår i *överenskommelsen om samverkan psykisk funktionsnedsättning och missbruk*. Överenskommelsen avser vård, stöd och behandling för individer med missbruk och individer med psykisk funktionsnedsättning som har behov av insatser från både socialtjänst och region. Det innebär att kommunens öppenvård samarbetar med regionens psykiatri- och beroendeklinik.

Utgångspunkten är att socialtjänsten ska erbjuda öppna insatser genom beprövade metoder för individer med missbruk eller beroende och deras anhöriga. Vissa insatser kan beredas via serviceinsatser hos öppenvården.

Öppenvården kan erbjuda ett digitalt verktyg Previct, när individen har ett alkoholmissbruk. Previct består av tre delar: en app i mobilen, en trådlös alkoholmätare i fickformat och en behandlingsplattform. Individen använder och blåser dagligen i sin alkoholmätare och resultaten registreras i appen och skickas till behandlare. Detta är ett behandlingsverktyg för att analysera och hjälpa individen att bryta negativa beteendemönster och skapa positiva vanor.

SMADIT (Anmälan om Samverkan Mot Alkohol och Droger I Trafiken) är en samverkansmetod mellan polis, socialtjänst, frivården och regionen med syfte att ge stöd till individer som rapporterats för ratt-, drogratt- eller sjöfylleri och minska antalet återfall. Arbetssättet bygger på att så snabbt som möjligt kunna erbjuda samordnat stöd och hjälp till individen, förutsatt att individen medger kontakt med öppenvård eller beroendevård då kontakten bygger på frivillighet.

Öppenvården använder sig av samtalsmetoden FIT, Feedback Informed Treatment. Syftet är att bli ännu bättre på att ge individer rätt anpassat stöd. FIT är utvecklat för att arbeta med samtal som förändringsverktyg och bygger på feedback och uppföljning.

Öppenvården ger stöd och utför tillsyn för individer som har ett bosocialt andrahandskontrakt. Syftet med stödet är att individen ska klara av att sköta och behålla sin bostad och tillsynen genomförs en gång i månaden. Om individen har svårt att sköta sin bostad ska individen få stöd till förbättring av behandlare. Om individen inte kan hantera hyresinbetalningar ska öppenvården ge stöd och även vid behov vara behjälplig med att kontakta kommunens budget- och skuldrådgivning för ett möte där öppenvården även deltar tillsammans med individen. Under hyrestiden ska individen vara aktiv till att ordna en egen bostad och öppenvården ska stödja individen till ett eget bostadskontrakt genom att individen kvartalsvis redovisar de hyresvärdar som har kontaktats. Familjer med hemmaboende barn som har ett bosocialt andrahandskontrakt ska särskilt beaktas och öppenvården ska ge stöd utifrån barnperspektivet för att säkerställa barnets trygghet.

Öppenvården bedriver en verksamhet som är kopplad till arbetsmarknadsinsatser i form av ett café på särskild boende inom äldreomsorgen. Öppenvården har även en gruppverksamhet som ger individen möjlighet att delta i ett socialt sammanhang för att förberedas för en framtida sysselsättning eller ett arbete. Dessa arbetsmarknadsinsatser anvisas av enheten för ekonomiskt bistånd eller socialsekreterare vuxna, och är ett försteg till en egen försörjning.

När det gäller våld i nära relation, tillhandahåller öppenvården råd och stöd i form av samtal med behandlare. Samtalet kan vara av olika karaktär och omfattning, och behovet beror på

omständigheterna i det enskilda fallet. Öppenvården bör även om det är möjligt motivera våldsutövaren till att ta emot stöd och hjälp från socialtjänsten. Åtvidabergs kommun ingår i ett nätverk och samverkar kring skyddat boende gällande våld i nära relation. Därtill kan individen få möjlighet till att delta i gruppverksamhet om våld i nära relationer på Råd och Stöd i Linköping.

Hemmaplanslösning

Utgångspunkten i det sociala arbetet med barn, ungdomar, vuxna och familjer är ett förebyggande arbete och tidiga insatser. Kommunens egna verksamhet ska i intern samverkan främja insatser som kan tillgodose individens behov på hemmaplan. Hemmaplanslösning är det första alternativet innan en extern placering blir aktuell. Öppenvården har ansvar för det förebyggande arbetet i samverkan med andra professioner och huvudmän, till exempel skola och region. Det krävs ett starkt teamarbete kring individen där berörda parter har som målsättning att tillgodose individens behov i sin hemkommun. När det blir aktuellt med en extern placering överlämnar öppenvården ansvaret för behandlande insatser till den externa utföraren. Om det finns behov ska öppenvården involveras i behandlingsarbetet igen när individen är på hemgång från en extern placering.

Fältverksamhet

Öppenvården arbetar förebyggande och uppsökande genom att vistas och röra sig ute i samhället genom fältarbete. Arbetet sker vid "riskfyllda" kvällar och helger såsom exempelvis Nyårsafton, Valborgsmässoafton, student etc. och i de miljöer där grupperingar av framför allt ungdomar samlas. Fältverksamheten har en viktig roll i det förebyggande sociala arbetet genom att socialtjänsten blir vuxna förebilder som syns och blir en naturlig del i samhället. Samarbete sker med föreningar, föräldrar och fritidsförvaltningen för att främja ett helhetsperspektiv kring ungdomar i kommunen.

Följa upp

Uppföljning inom socialtjänsten är en viktig del av arbetet för att säkerställa att insatser och åtgärder är effektiva och möter individens behov. Det innebär att uppföljning av individens behov, resurser, mål och utvärdering av resultat ska ske systematiskt och vid behov. Uppföljningen genomförs i samråd med ansvarig socialsekreterare och individen bör vara delaktig vid uppföljningen. Det är viktigt att individen får framföra sina synpunkter.

Uppföljning ska ske av de mål som finns beskrivna i beslutsunderlaget och genomförandeplanen samt i förekommande fall de mål som finns i en SIP. Uppföljning ska dokumenteras för att kunna säkerställa att individen har fått den beviljade insatsen utförd eller om förändrade behov föreligger. Uppföljning sker vid behov men senast inom sex månader.

Förändra/Avsluta

Framkommer det vid uppföljningen att individen har behov av ändrade eller utökade insatser föranleder det en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL. Det innebär att ansvarig socialsekreterare först behöver fatta ett nytt beslut och utforma ett nytt uppdrag med målbeskrivning. Därefter kan öppenvården genomföra sina insatser och befintlig genomförandeplan ska då revideras gemensamt med individen.

Det kan finnas flera skäl till att en insats avslutas. Det kan exempelvis vara i form av att individen har fått sina behov tillgodosedda, att individen avviker från en placering eller att individen vill avbryta sin behandling i förtid. Öppenvården ska då vid behov genomföra ett avslutande samtal med individen och göra en slutdokumentation i individens personakt. I slutdokumentationen ska det framgå i vilken utsträckning målet eller målen med insatsen har uppnåtts.